

להקשיב לאויבים ולידידים: בין הסכמי אברהם למלחמה

התבטאויותיהם האחרונות של שר החוץ של איחוד האמירויות הערביות ושל יורש העצר הסעודי משקפים מידה גוברת של תסכול מהתמשכות המלחמה ומפעולות והצהרות של בכירים בממשלה. ישראל אינה יכולה לקחת את היחסים עם ידיותיה באזור כמובנים מאליהם

יואל גו'נסקי / 20 בספטמבר, 2024

אחד הלקחים ממתקפת הפתע של חמאס לפני כשנה הוא שיש להקשיב קשב רב למה שאומרים אויבנו, כדי להבין טוב יותר את כוונותיהם. לכן חשוב גם להקשיב ברצינות לידידינו באזור.

השבוע האחרון סיפק שתי דוגמאות לשיח חשוב שכזה שיש להפנות כלפיו תשומת לב. בתחילת השבוע היו אלו דבריו של שר החוץ של איחוד האמירויות הערביות, עבדאללה בן-זאיד, במועד שבו צוינו ארבע שנים להסכמי אברהם. שר החוץ כתב כי ארצו "לא תהיה מוכנה לתמוך במאמצים של היום שאחרי המלחמה ברצועת עזה ללא הקמת מדינה פלסטינית". זאת, גם על רקע הציפייה בישראל שהאמירות יקחו חלק במימון השיקום של רצועת עזה.

מצד אחד, דבריו של שר החוץ האמירוטי משקפים הבעת תמיכה משתמעת ונכונות לקחת חלק בתהליך שנועד להביא לשלטון חליפי לזה של חמאס ברצועת עזה ולשקם את הרצועה בהינתן הפסקת אש. מהצד השני, הושם פה תג מחיר ברור על-ידי האמירות, המבקשים מישראל, ולא בפעם הראשונה לשרטט חזון, אסטרטגיה ברורה לקראת היום שאחרי.

דבריו של שר החוץ האמירוטי מבטאים תסכול מהתמשכות המלחמה ללא פתרון מדיני משמעותי שנראה באופק. איחוד האמירויות היא שחקן שאין להתעלם ממנו. היא המדינה הערבית הפעילה ביותר מבחינה מדינית והומניטרית בעזה, ושליטיה עומדים מול ביקורת מכיוונים שונים בעולם הערבי והמוסלמי על כך שלמרות ההרס הרב ברצועה הם דבקים בנורמליזציה עם ישראל.

סנטימנט דומה נשמע לקראת סוף השבוע מפי מחמד בן-סלמאן, השליט בפועל ויורש העצר הסעודי. בנאום בפני מועצת השווא הסעודית אמר בן-סלמאן, עמו ישראל מבקשת לקדם הסכם נורמליזציה, כי "ערב הסעודית לא תקיים יחסים דיפלומטיים עם ישראל ללא הקמת מדינה פלסטינית". יורש העצר הוסיף: "הממלכה לא תפסיק לפעול למען הקמת מדינה פלסטינית. אנחנו מגנים את הפשעים של ישראל נגד העם הפלסטיני".

המסרים החשובים הללו, שיתכן ונאמרים בתיאום בין איחוד האמירויות לערב הסעודית, משקפים מידה גוברת של תסכול מהתמשכות המלחמה ומפעולות והצהרות של בכירים בממשלה. מדאיגים בעיניהם במיוחד הם מעשים ודברים שנאמרים ביחס להר הבית, ובמיוחד דבריו של השר בן גביר בדבר הקמת בית כנסת לצד מסגד אל-אקצא.

מדינות ערב המקיימות יחסים עם ישראל ואלו המוכנות בתנאים מסוימים לקיים יחסים עם ישראל משנות את תג המחיר של יחסים אלו. המלחמה משפיעה על דעת הקהל הערבית, והם אינם יכולים להתעלם מכך. כתוצאה מכך השיקולים שלהם משתנים ומועבר מסר לישראל שלפיו הן לא מוכנות לחזור לסטאטוס-קוו שקדם למלחמה. מדינות המפרץ לא מוכנות להשקיע משאבים אדירים לטובת שיקום הרצועה ולראות כיצד אלו יורדים לטמיון במלחמה הבאה – זו אחת הסיבות מדוע הן מתעקשות על הקמת חלופה שלטונית ברצועה.

בעקבות המלחמה ישראל נתפסת כ"רעילה" ויש רצון מופגן לשמור מרחק ממנה ולצנן את היחסים עמה. אולם, לא מן הנמנע שהעמדות של מדינות ערב, כפי שהובעו רק השבוע, הן הפיכות. קרי, ככל שיחלוף הזמן מסיום המלחמה כך ייקל עליהן לגלות פרגמטיות שוב ולהתקרב לעמדותיהן הקודמות. אולם, לא ברור מתי תסתיים המלחמה ויתכן שעד אז יגרם נזק משמעותי ליחסים הקיימים ולסיכוי להביא לפריצת דרך מול הסעודים.

ישראל אינה יכולה לקחת כמובן מאליו את הסכמי אברהם ובמיוחד את היחסים שנרקמו בינינו ובין איחוד האמירויות, מדינה ערבית מובילה שהוכיחה שהיא מוכנה לקחת על עצמה סיכונים מדיניים. השלום עמה, שהוא השלום החם ביותר שיש לישראל עם מדינה ערבית כלשהי, עלול להפוך באחת לשלום קר.

ד"ר יואל גו'נסקי הוא חוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל-אביב ולשעבר בכיר במל"ל

https://www.ynet.co.il/news/article/b1v1af9pc?utm_source=ynet.app.android&utm_medium=social&utm_campaign=general_share&utm_term=b1v1af9pc&utm_content=Header